

LOGISTIKA V ARMÁDĚ ČESKÉ REPUBLIKY

Současný politický vývoj v zemích východní Evropy, charakterizovaný změnou dosavadního bezpečnostního systému, desintegrací státních celků a zhroucením centrálně řízených ekonomik, vyžaduje přijmout zcela nové postupy nejen v politické a ekonomické oblasti, ale i ve sféře ozbrojených sil.

Zánikem Varšavské smlouvy vyvstala nutnost nově ověřit i postavení a úlohu naší armády v celoevropském kontextu. Jako perspektivní se ukazuje její integrace do NATO, jako přirozeného jádra budoucího evropského bezpečnostního systému. Chybějící společné rozhraní mezi Západem a Východem, které brání přímému propojení existujících armádních struktur a systémů, bude nezbytné i přes omezené ekonomické možnosti postupně budovat zaváděním moderních informačních technologií do systému velení a řízení. V praxi to znamená začít vytvářet kompa-

tibilitu naší armády s armádami NATO m. j. v oblasti zabezpečování hmotných potřeb a služeb souvisejících s péčí o osoby a materiál. Tato oblast je v západní terminologii nazývána **logistikou**.

Logistika zahrnuje plánování, přípravu a využívání sil, materiálních prostředků a služeb určených k zabezpečení potřeb ozbrojených sil jak v míru (**logistická činnost**), tak za války (**logistická podpora**).

V nejširším smyslu je pod tímto pojmem chápána činnost, zahrnující:

- vývoj, konstrukci, akvizici, skladování, přepravu, distribuci, technické zabezpečení, odsuny a vyřazování vojenské techniky a materiálu,
- přepravu, odsuny, hospitalizaci a zabezpečení osob,
- akvizici nebo výstavbu, údržbu, provoz a rušení zařízení (nemovitostí, vojenských staveb atd.),
- akvizici nebo poskytování služeb.

Uvedené prvky logistiky jsou často nazývány souhrnným označením "**spotřební**" logistika. Jiné kategorie logistiky, známé jako "**produkční**" logistika, se primárně soustřeďují na dlouhodobé plánování, rozpočtování, navrhování, vývoj a obstarávání techniky a jsou především civilní záležitostí.

Integrovaný logistický systém, jehož cílem je vybudování a zachování bojové pohotovosti vojsk, tvoří:

- koncepcí, struktura, vybavení a prostředky, personál a vzdělávání, procesy a informační systém.

Moderní logistika představuje relativně samostatnou organizaci, která se nejeví jako čistě vojenská a nepodřizuje se v plné míře zákonům vojenské hierarchie, což se zdůvodňuje především existencí mnoha četných spojení logistiky s ekonomikou, která se stávají užšími a těsnějšími adekvátně vyšším stupňům velení. V nejvyšších stupních hranice mezi logistikou a ekonomikou prakticky neexistuje.

Z uvedených důvodů lze na logistiku pohlížet jako na **specifický ekonomický systém**, disponující výrobními prostředky, pracovní silou a **financemi**. Z druhé strany pak nemá činnost logistiky - až na výjimky - výrobní charakter, je však spojena s trhem a je plně podřízena zájmům podpory bojové připravenosti vojsk.

Analýzy zkušeností a vývoje ve vyspělých armádách ukazují, že stále zřetelněji se prosazuje **systém centralizovaného řízení** spolu s celkovou racionalizací celé oblasti, zaměřenou na zvýšení její efektivity v míru i za války. Mezi základní příčiny zdůvodňující prosazování tohoto systému patří:

- rostoucí význam technického zabezpečení stále složitějších zbraňových a jiných systémů (např. pro zabezpečení tanku LEOPARD 2 je potřeba přibližně 35 000 druhů materiálu, pro bojový letoun TORNADO je to již 250 000 druhů atd.),
- potřeba sjednotit různé stránky hospodaření s materiálem (názvosloví, katalogizace, evidence, účtování, výroba náhradních dílů apod.),
- potřeba ulehčit útvarům m. j. i tím, že se sníží počet zdrojů zásobování a technického zabezpečení,
- nezbytnost zvýšení hospodárnosti a lepšího využití moderních stacionárních zařízení a tím umožnění zrušení zastaralých,
- potřeba snížit administrativní a tím i personální náročnost logistiky.

Z hlediska **organizace** zejména vrcholových orgánů řízení se obvykle dělí na :

- výzbrojní úsek (vývoj a akvizice vojenské techniky),

- úsek hospodaření s materiálem (včetně TZ),
- zdravotnický úsek,
- stavební úsek (výstavba, údržba a provoz stacionárních zařízení),
- úsek všeobecné logistiky (organizace, plánování, zásady použití sil a prostředků atd.).

Za nejdůležitější oblast v logistice je obecně považováno **hospodaření s materiálem** (plánování, zavádění, pokrývání potřeby, tvorba zásob, udržování materiálu apod.). Jemu musí být při koncipování systému zabezpečení armády věnována rozhodující pozornost.

V současné době je v AČR cca 90 % finančních prostředků vynakládáných na materiál realizováno centralizovaným nákupem. Na nižších organizačních stupních a u některých služeb je nákup materiálu a služeb prováděn decentralizovaně orgány zodpovědnými za jednotlivé materiálové třídy a služby. tento způsob se ukazuje jako nevýhodný, protože podstata trhu vyžaduje, aby nákup (prodej) byl centrálně řízen a zabývali se jím především specialisté na obchodní činnost, s patřičnou znalostí trhu, obchodního práva a pod. Jako efektivnější, personálně méně náročné a reálné se jeví činnosti související s nákupem (prodejem) materiálu a služeb svěřit na jednotlivých stupních velení speciálním orgánům (referátům), které je budou vykonávat centralizovaně podle požadavků subjektů daného stupně velení.

Nové podmínky vyvolávají potřebu systém zabezpečení armády od základu přebudovat. Především opustit stávající rozdělení odpovědností a působností při hospodaření s materiálem reprezentované funkcí materiálních hospodářů, včetně stávajícího pojetí 26 materiálových tříd. Nahradit je **logickým** systémem, který umožní spolu s kvalitativně novou informační podporou, maximálně **sjednotit** hospodaření s materiálem a na ně navazující poskytování služeb z funkčního i organizačního hlediska. Tím bude dosaženo podstatných ekonomických efektů, úspory lidských a materiálních zdrojů, zvýšení pružnosti a spolehlivosti zabezpečení a slučitelnosti se systémy armád NATO.

Dosažení tohoto cíle předpokládá zejména:

- jednotnou klasifikaci a číslování u všech druhů materiálu ve vazbě na celostátní, západoevropské normy a normy NATO, resp. vytvoření jednotného materiálového katalogu, jehož prostřednictvím lze významně zvýšit standardizaci materiálů a vytvořit podmínky pro informatizaci řízení,
- používání jednotných odborných norem, provázaných pracovních postupů, metod i systému počítačové podpory,
- přerozdělení materiálu stávajících 26 materiálových tříd z hlediska nového funkčního uspořádání systému,
- sjednocení (sloučení) skladového hospodářství podle nového funkčního uspořádání systému při respektování podstatných zvláštností materiálu,
- jednotný dopravně zásobovací systém pro všechny druhy materiálu,
- ekonomickou samostatnost systému z hlediska alokace rozpočtu,
- přímé vazby na civilní sféru k zajištění materiálních potřeb a služeb pro armádu v míru i za války (na systém hospodářské mobilizace),
- včasné zabezpečení přípravy nově vzniklých odborností v systému,
- sjednocení organizačních struktur,

- centralizované řízení s důsledným oddělením správní a výkonné složky.

Při koncipování nového systému zabezpečení armády a zejména při uplatňování výše uvedených směrů integrace je nutné respektovat některé **zvláštnosti**.

a) První zvláštností je činnost a organizace zdravotnické služby, které jsou vázány na ustanovení Ženevských úmluv. Z úmluv jednoznačně vyplývá, že vojenské zdravotnictví nemůže být součástí struktur, majících charakter vojenských objektů, byť by měly jen charakter zabezpečení.

b) Druhou zvláštností je ubytovací a stavební služba, která podstatnou částí svých činností plní správní funkce obsahově spojené s posláním základních prostředků užívaných armádou (ochrana životního prostředí, vodohospodářství, energetiku, požární ochranu, správu nemovitého majetku, apod.). Služba dále plní úkoly investiční výstavby, oprav, rekonstrukce a modernizace základních fondů, zásobování vojsk teplem a pod., které svojí povahou vyžadují vysoce specifické odborné řízení.

Z uvedeného je zřejmé, že zdravotnickou službu a ubytovací a stavební službu nelze začlenit jako nedílnou součást do nového systému zabezpečení a jeví se tedy účelné (u USS alespoň ve střednědobé perspektivě) zachovat jejich autonomii.

Výši **finančních nákladů**, nezbytných pro zavedení nového systému, nelze bez vypracování podrobné analýzy současného stavu této oblasti, vypracování koncepce výstavby a fungování nového systému, definování programů jednotlivých subsystémů logistiky apod. odhadnout ani orientačně. Lze však očekávat, že vzhledem ke složitosti a rozsahu celé problematiky (reorganizace a inovace skladového hospodářství, automatizace a informatizace na všech stupních a člancích systému, reorganizace a modernizace celého dopravně-zásobovacího systému armády, rekvalifikace a příprava nezbytných vojenských odborností atd.) budou potřebné náklady vysoké. S jejich určitou návratností lze počítat až v období plné funkčnosti celého systému, tj. po roce 2000.

Řešení problematiky logistiky v AČR nemůže být výsledkem jednorázového rozhodnutí a opatření, ale musí jít o vyvážený soubor postupných kroků, zpočátku především v oblasti **legislativy**. Zde se bude m. j. jednat o vypracování těchto dokumentů:

- nová doktrína,
- komplexní strategie obrany ČR včetně místa a úlohy AČR,
- legislativní vyjádření mobilizační povinnosti podniků civilní sféry výroby a služeb ČR,
- koncepce výstavby AČR,
- operační použití vojsk AČR,
- definování a koncepce výstavby základních subsystémů AČR (logistiky, informatizace, profesionalizace atd.) včetně vzájemných vazeb,
- legislativní zabezpečení účasti civilních organizací na logistické podpoře AČR apod.

Myšlenka uspořádat v prvním čtvrtletí roku 1993 konferenci vznikla v Institutu pro strategická studia koncem roku 1992. Cílem bylo shrnout dosavadní téměř dvouleté zkušenosti z vědeckovýzkumné práce Institutu a zároveň napomoci rozvoji obrany a armády. Pro konferenci byla vybrána tato témata:

◆ **Systém obrany České republiky a jeho tvorba.**

◆ **Armáda České republiky a hlavní směry její výstavby.**

Uspořádání konference se setkalo s nebývalým zájmem. Svědčí to o skutečnosti, že nejen příslušníci armády, ale i dalších resortů, institucí a organizací mají o problematiku obrany a armády zvýšený zájem. Dává to naději, že pro tvorbu budoucího systému obrany a nové české armády bude k dispozici potřebný intelektuální potenciál, který by bylo škoda nevyužít.

SYSTÉM OBRANY ČESKÉ REPUBLIKY A JEHO TVORBA

Úvodní vystoupení ředitele Institutu pro strategická studia PhDr. Antonína Raška

1. NEZBYTNOST ZAJIŠTĚNÍ OBRANY ČR Z HLEDISKA MOŽNÝCH RIZIK A OHROŽENÍ

Pronikavé a hluboké změny v Evropě a konec bipolárního dělení světa i výrazné politické proměny střední a východní Evropy radikálně zlepšily bezpečnostní prostředí, v němž se nachází nově vzniklá Česká republika.

Politické rozdělení Evropy, jež bylo jedním ze zdrojů vojenské konfrontace v období studené války bylo tak překonáno. Všechny změny, ke kterým dochází nejen v Evropě, znamenají se značnou mírou pravděpodobnosti reálné předpoklady pro vyloučení globálního vojenského konfliktu a současně vedou ke vzniku nových podmínek pro rozvoj zcela nových mezinárodních a společenských vztahů, jež pak v procesu další demokratizace umožňují postupně překonat současné problémy v nejrůznějších oblastech uvnitř jednotlivých zemí a regionů.

Vzhledem ke geopolitickým, ekonomickým a sociálním realitám nelze však dnes, a tím méně v budoucnosti, vyloučit vznik nových bezpečnostních problémů, rizik a ohrožení pro Evropu a Českou republiku zvláště, ať už z vnějších nebo z vnitřních příčin.

Vojenským ohrožením lze nazvat situaci, kdy existuje nebezpečí použití organizované ozbrojené (vojenské) síly proti ČR k zastrašení, k získání výhod, k vydírání a uskutečnění přímé agrese. Nevojenská ohrožení a rizika nejsou přímo